

УДК 619:576.895.1:636.39(477)

ПОШИРЕННЯ ДИКРОЦЕЛІОЗУ КІЗ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**КОРЧАН Л. М.** к. вет. н.Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава,
Korchanl@mail.ru

Визначено поширення дикроцеліозу кіз в умовах селянських підсобних господарств Полтавської області. Середня екстенсивність дикроцеліозної інвазії (ЕІ) складає 22,9 %, інтенсивність інвазії (ІІ) варіює від 1 до 67 яєць в 5 г фекалій. Найвища ЕІ реєструється у господарствах Великобагачанського, Кобеляцького і Полтавського районів Полтавської області, відповідно 40,8%, 31,3 % і 28,9%. Дикроцеліоз має виражену сезонну та вікову динаміку. Пік екстенсивності та інтенсивності інвазії відмічається в зимово-весняний період (ЕІ – 30–40 %, ІІ – 10–67 яєць у 5 г фекалій). З віком рівень інвазованості кіз збудником дикроцеліозу зростає

Екстенсивність, інтенсивність інвазії, дикроцеліоз

Постановка проблеми. Дикроцеліоз – поширене гельмінтозне захворювання, яке спричиняє трематода *Dicrocoelium lanceatum*, що паразитує в жовчних протоках і жовчному міхурі більше, ніж у 70 видів домашніх і диких тварин. Хворіють переважно жуйні тварини (вівці, кози, велика рогата худоба, буйволи, верблюди, олені та ін.). Паразитують дикроцелії і в людини. Це захворювання завдає значних економічних збитків, які складаються зі зниження продуктивності тварин, якості одержаної від них продукції та витрат на проведення лікувально-профілактичних заходів [1–3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дикроцеліоз тварин широко розповсюджений у багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні. Так, у кіз на території Канади екстенсивність інвазії становить 43,5%, Німеччини – 31,3 %, Туреччини – 42,42 %, Індії – 4,1–28,9 % [8–11].

На території Лісостепової зони України питаннями дикроцеліозу овець займалися К.П. Корж, який встановив ЕІ на рівні 36 %, а ІІ – 227 екз. гельмінтів на тварину [6]. За даними І.С. Дахно (2010 р.) ЕІ у ягнят досягала 87,5 %, а ІІ – 10 яєць у краплі осаду, у дорослих овець, відповідно 100 % і 14,7–49,9 яєць у краплі осаду [3, 4].

У літературі є достатня кількість робіт з вивчення поширення дикроцеліозу у великої ро-

гатої худоби, овець [1–4]. Що стосується питань вивчення особливостей епізоотичного прояву дикроцеліозу кіз у Центральній зоні України і, зокрема, в Полтавській області, то вони недостатньо висвітлені.

Мета досліджень вивчення поширення дикроцеліозу кіз в умовах селянських підсобних господарств Полтавської області.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проведені впродовж 2011–2015 років в умовах наукової лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії й селянських підсобних господарств Великобагачанського, Кобеляцького, Козельщинського, Новосанжарського, Оржицького, Пирятинського, Полтавського, Решитилівського та Чутівського районів Полтавської області. Проби фекалій отримували від тварин віком від 3 місяців до 8 років у різні періоди року, з прямої кишки за допомогою приладу для відбору фекалій [5]. Кількісне гельмінтоовоскопічне дослідження проводили методом послідовних змивів, гельмінтологічний розтин – за Скрябіним [7]. Дослідження печінки проводили шляхом відокремлення порталного лімфовузла, розтинаючи жовчні протоки. Потім натискали на орган для виділення жовчі, з якою і виходили статевозрілі особини дикроцелій. За виявлення паразитів печінку занурювали в кювету з теплою водою,

розрізали її впоперек жовчних ходів і видаляли трематод у воду. Зібрані трематоди від кожної тварини підраховували і визначали середню інтенсивність інвазії.

Результати досліджень та їх обговорення. За результатом досліджень встановлено (табл. 1), що середня екстенсивність дикроцеліозної інвазії складає 22,9 %, інтенсивність інвазії – від 1 до 67 яєць у 5 г фекалій. Найбільшу інвазованість поголів'я кіз збудником дикроцеліозу реєстрували у Великобагачанському, Кобеляцькому і Полтавському районах Полтавської області, екстенсивність інвазії відповідно становила 40,8%, 31,3 і 28,9%.

Паралельно з гельмінтокопрологічним дослідженням ми проводили і гельмінтологічні дослідження печінки. Встановлено, що печінка інвазована дикроцеліями мала характерні патологоанатомічні зміни, а саме: потовщення і розширення жовчних ходів, заповнених напіврідкою коричнево-зеленою масою і накопи-

чення у жовчному міхурі пластівчастої рідини, іноді камінців. Розмір печінки частіше був збільшений.

За гельмінтологічного дослідження печінки виявляли статевозрілих дикроцелій. Екстенсивність дикроцеліозної інвазії в 5-ти районах Полтавської області становила в середньому 46,4 % (табл. 2), інтенсивність інвазії коливалась від 18 до 245 екземплярів.

З'ясовано, що дикроцеліоз має виражену сезонну та вікову динаміку. Так, пік екстенсивності та інтенсивності інвазії припадає на зимово-весняний період року (EI – 30–40 %, II – 10–67 яєць у 5 г фекалій). Спад показників інвазованості тварин дикроцеліями реєструється у літньо-осінній період (23 % і 1–20 яєць у 5 г фекалій). У віковому аспекті найнижчу ураженість дикроцеліями встановлювали у козенят 9–11 місячного віку (EI–5 % і II – 1–7 яєць у 5 г фекалій). З віком тварин екстенсивність

Таблиця 1. Поширення дикроцеліозу кіз в умовах селянських підсобних господарств Полтавської області

Район	Досліджено, гол.	Виявлено хворих, гол.	Екстенсивність інвазії, %	Інтенсивність інвазії, яєць у 5 г фекал. min–max
Великобагачанський	98	40	40,8	1 – 48
Кобеляцький	112	35	31,3	1 – 34
Козельщинський	97	18	18,6	1 – 32
Новосанжарський	249	57	22,9	1 – 58
Оржицький	194	41	21,1	1 – 34
Пирятинський	135	19	14,1	1 – 67
Полтавський	135	39	28,9	1 – 24
Решитиліський	98	13	13,3	1 – 25
Чутівський	107	18	16,8	1 – 34
Всього	1225	280	22,9	1 – 67

Таблиця 2. Інтенсивність та екстенсивність дикроцеліозної інвазії кіз за патологоанатомічними дослідженнями печінки

Райони	Досліджено, гол.	Інвазовано, гол.	ЕІ, %	Інтенсивність інвазії, екз.		
				в сер. на 1 тв.	максим.	мінімум
Великобагачанський	4	2	50	186	245	127
Кобеляцький	5	3	60	69,3	156	34
Козельщинський	3	2	66,7	117	216	18
Новосанжарський	5	2	40	115,5	177	54
Полтавський	11	4	36,4	135,5	212	67
Всього	28	13	46,4	124,7	201,2	60

та інтенсивність дикроцеліозної інвазії збільшується до 36 % і 67 яєць у 5 г фекалій.

Висновки:

1. Дикроцеліоз у кіз є поширеною інвазією в умовах селянських підсобних господарств Полтавської області. Середня ЕІ складає 22,9 %, інтенсивність інвазії (ІІ) – 1 – 67 яєць у 5 г фекалій.
2. Дикроцеліоз у кіз має виражену сезонну та вікову динаміку. Пік екстенсивності та інтенсивності інвазії спостерігається в зимово-весняний період (ЕІ – 30–40 %, ІІ – 10–67 яєць у 5 г фекалій). Найнижча екстенсивність та інтенсивність дикроцеліозної інвазії, відповідно 23 % і 1–20 яєць у 5 г фекалій припадає на літньо-осінній період.

3. У віковому аспекті найнижчу ураженість дикроцеліями відмічено у козенят 9–11 місячного віку (ЕІ–5 % і ІІ – 1–7 яєць у 5 г фекалій). З віком тварин екстенсивність та інтенсивність дикроцеліозної інвазії зростає.

Перспективи подальших розробок. В подальшому плануємо спрямувати дослідження на вивчення проміжних хазяїнів дикроцелій та на визначення ефективності антигельмінтиків за даної інвазії у кіз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абалихин Б. Г. Дикроцелиоз и мюллерииоз овец в Центральном районе Нечерноземной зоны РФ [Текст]: дис. ... канд. вет. наук : 03.00.18. / Абалихин Б. Г. – Иваново, 1996. – 400 с.
2. Арисов М. В. Дикроцелиоз КРС в Вологодской области, экономический ущерб, борьба и профилактика / Б.Г. Абалихин // Ветеринарная патология. – 2007. – № 1. – С. 124–130.
3. Дахно І. С. Епізоотологія, патогенез, етіотропна та імунорегуюча терапія при фасціольозі і дикроцеліозі жуйних тварин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. вет. наук : спец. 03.00.18 “Паразитологія, гельмінтологія” / І. С. Дахно. – Харків, 2001. – 34 с.
4. Дахно І. С. Распространение дикроцелиоза и других паразитов у овец Лесостепной зоны Украины и эффективность лечебных мероприятий / И. С. Дахно, Г. Ф. Дахно, С. Б. Шаповал [и др.] // Материалы IV науч.-практ. конф. Международной ассоциации паразитологов (4-5 ноября, 2010 г.). – Витебск: ВГАВМ, 2010. – С. 26–31.
5. Корчан Л. М. Прилад для відбору проб фекалій у дрібної рогатої худоби / Л. М. Корчан // Ветеринарна медицина України. – 2009. – № 8. – С. 28–29.

6. Корж К. П. Изучение эпизоотологии и разработка мер профилактики дикроцелиоза жвачных в зоне Лесостепи УССР : автореф. дис. ... канд. вет. наук: 03.00.20 / К.П. Корж. – М, 1965. – 16 с.
7. Рекомендації щодо гельмінтологічних досліджень тварин / С. Ш. Пономар, Н. М. Сорока, О. П. Литвиненко [та ін.] – Біла Церква, 2008. – 78 с.
8. Colwell D. D. Dicrocoelium dendriticum in cattle from Cypress Hills, Canada: humoral response and preliminary evaluation of an ELISA / D. D. Colwell, C. P. Goater // Vet. Parasitol. – 2010. – V. 174. – № 1-2. – P. 162–165.
9. Godara R. Dicrocoeliosis in goats in Jammu, India / R. Godara, R. Katoch, A. Yadav [et al.] // J. Parasit Dis. – 2014. – V. 38. – № 2. – P. 1–4.
10. Gul A. Prevalence of liver flukes in hair goats slaughtered in Hakkari (Yüksekova) Province / A. Gul, A. Aydin // Turkiye Parazitolo Derg. – 2008. – V. 32. – № 4. – P. 334–336.
11. Jithendran K. P. Prevalence of dicrocoeliosis in sheep and goats in Himachal Pradesh, India / K. P. Jithendran, T. K. Bhat // Vet. Parasitol. – 1996. – V. 61. – № 3–4. – P. 265–271

РАСПРОСТРАНЕНИЕ ДИКРОЦЕЛИОЗУ КОЗ В ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТИ

Корчан Л.М.

Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава

Определено распространение дикроцелиоза коз в сельских подсобных хозяйствах Полтавской области. Средняя экстенсивность дикроцелиозной инвазии (ЭИ) составляет 22,9%, интенсивность инвазии (И) – 1–67 яиц в 5 г фекалий. Самая высокая ЭИ наблюдается в хозяйствах Великобагачанского, Кобеляцкого и Полтавского районах Полтавской области, соответственно 40,8 %, 31,3 и 28,9 %. Дикроцелиоз имеет выраженную сезонную и возрастную динамику. Пик экстенсивности и интенсивности инвазии наблюдается в зимне-весенний период (ЭИ – 30–40%, И – 10–67 яиц в 5 г фекалий). С возрастом животных экстенсивность и интенсивность дикроцелиозной инвазии увеличивается.

Экстенсивность, интенсивность инвазии, дикроцелиоз

THE SPREAD OF GOATS DICROCELIASIS IN POLTAVA REGION

L. Korchan

Poltava State Agrarian Academy, Poltava

The spread of goats dicroceliasis in private households of Poltava region has been determined. Average extensiveness of invasion (EI) is 22,9 %, intensity of infestation (II) is 1–67 eggs in sediment of 5 g faeces. The highest EI observed in households of Velykobagachansk, Kobelyack and Poltava districts of Poltava region – respectively 40,8%, 31,3%, and 28,9%.

During the helminthological research, imago of Dicrocoelium lanceatum have been found at autopsy. Extensiveness of invasion according to pathoanatomical studies of liver in 5 districts of Poltava region had an average 46,4 %, intensity of invasion varied from 18 to 245 instances.

Goats dicroceliasis has a strong seasonal and age dynamics. The peak extensiveness and intensity of invasion is observed in winter-spring period (EI – 30–40 %, II – 10–67 eggs in 5 g faeces). The lowest extensiveness and intensity of invasion, accordingly 23 % and 1–20 eggs in 5 g faeces, accounted for the summer-autumn period. In age aspect, the lowest prevalence by Dicrocoelium lanceatum observed in goat kids with 9–11 months age (EI – 5 % and II – 1–7 eggs in 5 g faeces). With increasing age of animals, extensiveness and intensity of dicroceliasis invasion increases up to 36 % and 67 eggs in 5 g faeces.

Extensiveness, intensity of invasion, dicroceliasis